

ITÄISEN SUOMEN ELINVOIMAA VAHVISTAVIEN TOIMENPITEIDEN SELVITTÄMINEN

Tiivistelmä: Työryhmän loppuraportista

Maakunnan yhteistyöryhmän kokous 27.9.2022

Valtiosihteeriryöryhmän ehdotukset itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavista toimenpiteistä syksyn budjettiriiheen

Itäisen Suomen elinvoimaa lisäävien toimien tavoitteena on koko Suomen elinvoimasta ja kilpailukyvyistä huolehtiminen.

Alueiden hyvinvointi voi perustua kestäväällä tavalla vain alueen omiin vahvuuksiin ja niiden pohjalta syntyvään positiiviseen kierteseen.

Tukemalla alueen omia vahvuuksia mahdollistetaan myös järkevä erikoistuminen ja korkean jalostusasteen, omavaraisuuteen perustuvien ja vihreää siirtymää tukevien elinkeino-, koulutus- ja tutkimusekosysteemien syntyminen.

Työryhmän toimeksianto ja työn eteneminen

Perustettiin 2.6. varautumisen ministerityöryhmän päätöksen mukaisesti

- Tehtävänä selvittää, miten Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut itäisen Suomen talouteen ja millaisia toimenpiteitä sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä tarvitaan alueen elinvoiman vahvistamiseksi

Kesän aikana lausuntomenettely, jossa saatiin yli 70 lausuntoa

- Lisäksi sidosryhmä- ja tutkijakuulemisia

Keskeistä alueiden omien vahvuuksien tukeminen ja kestävä elinvoiman luominen

- Koko Suomea hyödyttävien ekosysteemien luominen ja tukeminen

TOIMINTAYMPÄRISTÖN HAASTEET, ELINVOIMAN LÄHTEET JA RATKAISUKEINOT

Itäisen Suomen tilannetta haastaa akuutin muutoksen, Venäjän hyökkäyssodan seurauksena sulkeutuneen rajan, lisäksi myös rakenteelliset ongelmat, kuten työllisyystilanne, väestön vanheneminen ja investointien puute.

RATKAISUKEINOT

1. Aluekehittämisen tukeminen
2. Osaaminen, osaava työvoima ja työvoiman saatavuus
3. Omavaraisuus ja fossiilienergiasta luopuminen
4. Saavutettavuus
5. Matkailu

Alueellisen menestyksen kulmakivet tiivistettiin tutkijakuulemisten perusteella seuraavasti:

- **Kyky hankkia yksityisiä ja julkisia investointeja**
- **Paikallinen ja alueellinen strategiatyö**
- **Suotuisa valtiosidos**
- **Saavutettavuus (logistiikka ja liikenne)**
- **Koulutusinfrastruktuurit ja osaamisympäristöt**
- **Puhdas luonto, laadukas elinympäristö ja palveluiden saatavuus**
- **Fortuna (ml. maailmanpolitiikan ja talouden vaihtelut ja murrokset)**

Toimenpidekokonaisuudet 1/2

Strategisen aluekehittämisen tukeminen (rahoituksen kohdentaminen + TAE23 3,3M€)

- Keskeistä ylläpitää ja kehittää yhteistyötä ja vuoropuhelua eri tasoilla (valtion ja alueiden kesken, alueiden välillä, alueiden sisällä)
- Yrityksen kehittämisavustuksen myöntämisvaltuus Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueelle, kuljetustuen laajentaminen

Saavutettavuus (TAE23 31,1 M€ sekä muut esitykset)

- Erityisesti Karjalan radan merkitys korostui Saimaan kanavan käytön loppumisen johdosta
- Lentoyhteydet

Toimenpidekokonaisuudet 2/2

Osaaminen, osaava työvoima ja työvoiman saatavuus (rahoituksen kohdentaminen + TAE23 11 M€ + työkanavan pääomitus 5 M€)

- Yliopistojen ja muun koulutuksen merkitys
- Yhteistyö yritysten ja alueiden muiden toimijoiden kanssa
- Nuoriin kohdistuvat hankkeet

Energiainvestoinnit ja vihreä siirtymä (rahoituksen kohdentaminen)

- Tuulivoiman ja muiden omavaraisuutta/vihreää siirtymää edistävien investointien tukeminen

Matkailu (rahoituksen kohdentaminen + TAE23 7,5 M€ + mahdolliset investoinnit tulevina vuosina)

- Uusien mahdollisuuksien löytäminen ja niiden markkinointi

Energiaomavaraisuus ja vihreä siirtymä

Tuulivoima-rakentamista edistetään

- Työ- ja elinkeinoministeriö ja puolustusministeriö ovat tilanneet 30.9.2022 mennessä valmistuvan erillisen selvityksen puolustusvoimien puoltamien tuulivoimahankkeiden toteutumisen esteistä. Selvityksessä arvioidaan muun muassa sitä, minkä vuoksi Itä-Suomeen annetut puoltavat lausunnot ovat jääneet hyödyntämättä.
- Nyt käynnistettävässä selvityksessä etsitään ratkaisuja aluevalvonnan ja tuulivoiman lisärakentamisen yhteensovittamiseksi siten, että lisärakentaminen on mahdollista esteet huomioon ottaen myös Itä-Suomessa.

Energiatukia kohdentuu tällä hetkellä itäiseen Suomeen huomattava määrä

- Väkilukuun suhteutettuna itäisen Suomen osuus energiatuista on ollut viime vuosina muuhun maahan verrattuna hieman korkeammalla tasolla.

Tulevina vuosina energiatukia on edelleen merkittävä määrä jaossa

Saavutettavuus 1/2

- Alueiden saavutettavuus on turvattava myös jatkossa sellaisessakin tilanteessa, jossa lentoyhteydet eivät toimi markkinaehtoisesti.
- Otetaan käyttöön uusi, strategisten investointien edistämisen toimintamalli. Tavoitteena on edistää mm. rahoitusmahdollisuuksien, yleisten toimintaedellytysten sekä viranomaistoiminnan koordinoitua ja näin nopeuttaa investoinnin toteutumista.

Ratahankkeet

- Itäisen Suomen ratahankkeita edistetään 31,1 M€
- Itäisen Suomen kannalta on strategisesti olennaista, että itäisen Suomen raidehankkeet toteutetaan mahdollisimman pikaisella aikataululla. Erityisesti niin sanotun Karjalan radan ja Savon radan investointiohjelman mukaisia hankkeita on vauhditettava kaikin käytettävissä olevin keinoin, jotta toteuttamisvaiheeseen päästään mahdollisimman nopeasti.

Saavutettavuus 2/2

Lentoliikenne

- Hyvillä lentoyhteisillä on alueen toimijoiden mukaan merkittävä rooli Itä-Suomen vientiteollisuuden, matkailun ja saavutettavuuden näkökulmasta. Lentoyhteisissä tavoitellaan ensisijaisesti markkinaehtoisuutta korona-vuosien poikkeustilanteen jälkeen. Tällä hetkellä on käynnissä kilpailutuksia, jotka ratkeavat syyskuun 2022 aikana. On mahdollista, että tarjoukset osoittavat näkymää markkinaehtoiseen liikenteeseen kilpailutuksen jälkeen. Mikäli riittävän tason lentoyhteydet eivät kuitenkaan jatkossa toimi markkinaehtoisesti, lentoyhteisöjen tukemista on harkittava myös jatkossa. Ostoissa tulee huomioitavaksi EU-sääntely, saavutettavuuskriteerit sekä eri kaupunkien yhdenvertainen kohtelu
- Mikkelin ja Lappeenrannan kenttien toiminnan turvaamiseksi etsitään ratkaisu eri hallinnonalojen yhteistyössä

Tietoliikenneyhteydet

- Nopeita laajakaistayhteyksiä edistetään. Rahoitusta on käytettävissä Kestävän Kasvun ohjelman kautta sekä vuodesta 2023 alkaen CAP-suunnitelmasta.
 - Kestävän kasvun ohjelman kautta myönnettävä tuki 2023 loppuun saakka n. 17 M€
 - Cap-suunnitelma: 2023–2027 53 M€

Osaaminen

Osaamistaso ja osaajataso

- Näihin vastaamiseksi sekä osaamis- ja koulutustason nostamiseksi itäisen Suomen korkeakouluihin lisätään opiskelijapaikkoja vetovoima-aloille. Lisärahoituksella tuetaan sitä, että korkeakoulut pystyvät kasvamaan, luomaan alueellista elinvoimaa ja samalla turvata koulutustason nousua Itä-Suomessa nykyiseltä muuta Suomea alhaisemmalta tasoltaan.

Tutkimusinfrastruktuurit

- Vahvistetaan muun muassa tutkimus- ja kehittämistoimintaan lisättävällä rahoituksella. TKI-toimet kohdistetaan alueen vahvuuksiin ja elinvoiman kasvuun. (10 M€)

Alueelliset nuorisotyön kehittämishankkeet

- Tuetaan hankkeita, jotka luovat mahdollisuuksia paikallisten nuorisotyöllisten ja nuorisopoliittisten hankkeiden kokeilemiseen ja aloittamiseen. (1 M€)

Osaavan työvoiman saanti

Työvoiman saatavuusharkinnassa

- TE-toimistot huomioivat ELY-keskusten alueelliset työlupalinjaukset. Linjauksissa määritellään ne ammattialat, joiden saatavuus on heikentynyt alueella, ja joiden kohdalla ei tarvitse erikseen tehdä rekrytointiselvitystä. On tärkeää, että nämä alueelliset linjaukset päivitetään säännöllisesti ja riittävän usein työmarkkinatilanteen muutoksia vastaavasti. Esimerkiksi Pohjois-Karjalan alueellisessa työlupalinjauksessa todetaan työvoiman saatavuuden vaikeutuneen kaikilla ammattialoilla. ELY-keskuksien on otettava huomioon työvoiman saatavuuden heikentymisen itäisen Suomen alueella ulkomaalaista työvoimaa koskevissa alueellisissa linjauksissa sekä huolehtimaan linjausten ajantasaisuudesta.

Opintolainan hyvityskokeilu

- Nuorten houkuttelemiseksi alueelle käynnistetään alueellinen hyvityskokeilu

Työvoimapotentialin hyödyntäminen

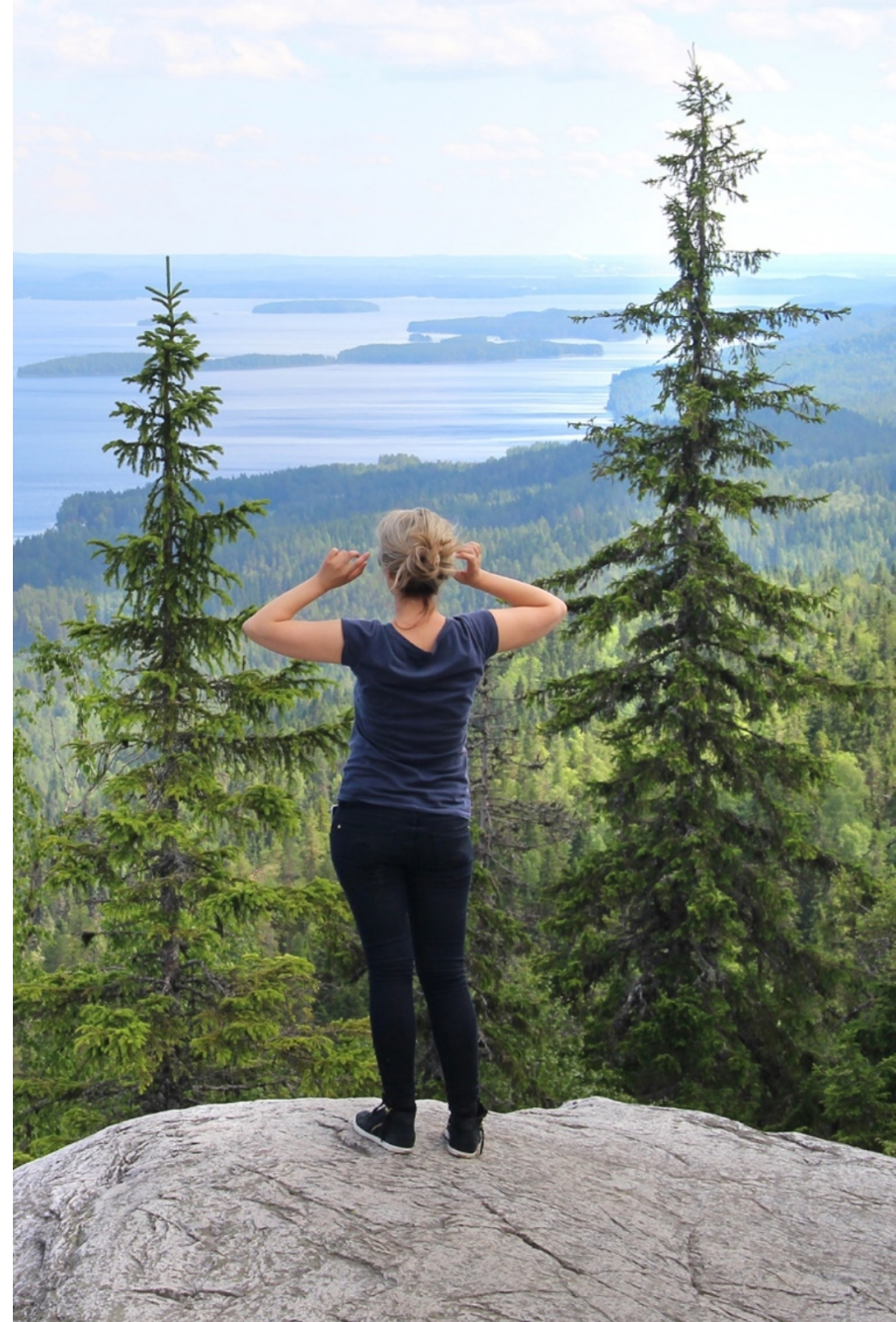
- Myös osatyökykyisten pitäisi osallistua työmarkkinoille, muutoin osatyökykyisyys kääntyy helposti pysyväksi työkyvyttömyydeksi. Tänä vuonna toimintansa aloittanut Työkanava Oy kantaa yrityksille myymänsä osatyökykyisten työpanoksen riskin. Osatyökykyiset puolestaan saavat tarvitsemansa tuen, työkiinnityksen ja osaamisvalmennuksen. Työkanavan toimintaa laajennetaan itäiseen Suomeen. (Pääomitusta lisätään 5 M€)

Matkailu 1/2

Itäisen Suomen näkyvyyden vahvistaminen

Osana Suomen matkailullista maakuvaotyötä sekä teemakohtaisella tuotekehitystyön koordinoinnilla;

- Luontomatkailu ja luontokohteiden, esim. kansallispuistojen yhteydessä toimivien yritysten palvelutarjooman kehittäminen, ruokamatkailu, pyörämatkailu, erityisesti pyörämatkailua tukevien palveluiden kehittäminen, kulttuurimatkailu, vesistömatkailu, koulutusmatkailu, liikematkustaminen
- Koordinointi- ja koontitoiminnon käynnistämiseen kohdennetaan 1 M€ EU:n alue- ja rakennepolitiikan varoja
- Saimaan matkailun kehittämiseen (esim. Visit-Saimaa hanke) 0,5 M€ EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoitusta

Matkailu 2/2

- Visit-Finland -hankkeeseen 2 M€
- Retkeilyalueiden ja kalastusmatkailun edistämiseen 2M€
- Luonnonsuojelu- ja kansallispuistoalueiden kehittämiseen ja kunnostamiseen 2 M€
- Pilaantuneiden alueiden sekä suljettujen ja hylättyjen kaivosalueiden kunnostukset 1 M€
- Kutilan kanava-hankkeen aloitusavustus 0,5 M€ (12 M€ investointiavustus)
- Erämuseo-hanke (ei suoria menoja v. 23, investointiavustus 6 M€)
- Lisäksi selvitetään Palokissa tehtävien kalataloustoimien ratkaisuja ja hankevaihtoehtojen edistämismahdollisuuksia. Selvitystyö voidaan rahoittaa Nousu-ohjelmasta.
- Käynnistetään matkaketjujen kehittämiseen selvitys (liikennemuotojen sujuva yhdistäminen, tiedon saanti ja ostettavuus, edellyttää digitaalisen tiedon hyödyntämistä ja toimijoiden sekä alueiden välisen yhteistyön tiivistämistä)

